

mechorosty vůbec. Zájem prof. Szweykowského se však nesoustředil pouze na játrovky – známé jsou např. jeho genetické studie na komplexu *Pinus mugo* nebo na rodu *Aconitum*.

Prof. Szweykowski byl však vynikajícím znalcem játrovek nejen po stránce genetické. Významně přispěl k prozkoumání játrovkové flóry mnohých částí Polska (ale i slovenské části Tater), inicioval vydávání bodových kartogramů s rozšířením játrovek v Polsku, které vycházelo z jeho stěžejního díla „*Prodrum florae hepaticarum Poloniae*“ (1958), vydával i exsikatovou sbírku a hlavně vychoval velké množství žáků. A ač profesí většinu života vlastně genetik (jeho manželka byla profesorkou fyziologie rostlin), už vůbec nepatřil k tzv. „laboratorním“ vědcům – ještě ve svých 77 letech se účastnil s námi všech exkurzí na hřebeny Krkonoš.

Ve vzájemné komunikaci jsme si spolu vždy dobře rozuměli nejen jazykově, ač on hovořil vždy polsky a já česky. Po posledním setkání jsme si ještě stačili vyměnit vzájemně seznam separátů, které z publikovaných prací toho druhého ve své knihovně postrádáme, a chybějící separáty si doplnit. Typické a – i v době kdy e-mail již nebyl pouhou utopií – běžné „bardzo dziękuję“ stejně jako „łaczę serdeczne pozdrowienia“ si již bohužel nepřečtu.

J. Váňa

R E C E N Z E

Cortini Pedrotti Carmela (2001): *Flora dei muschi d'Italia. Sphagnopsida – Andreaeopsida – Bryopsida (I parte)*. – Antonio Delfino Editore, Roma. XII+818 p. ISBN 88-7287-250-2.

Kdo z bryologů se kdy pokoušel určit materiál dovezený ze Středomoří či Alp, jistě mi potvrdí, že jde o mimořádně svízelný úkol. Vinu na tom pochopitelně nese absence jakékoli moderní flóry území. Jistě tedy nejenom já jsem zajásal nad zprávou o vyjití první části italské mechové flóry, pod níž je jako autorka podepsána profesorka C. Cortini Pedrotti, nestorka současné bryologické scény v Itálii. Veskrze pozitivní recenze díla od Ch. Prestona (<http://www.plant-talk.org/Pages/27mossfl.html>), stejně jako kratší zpráva uveřejněná v *Bryologische Rundbriefe* 53.6 (http://www.bryologie.uni-bonn.de/deutsch/content/Bryo_Rund.htm) mé očekávání pochopitelně pouze umocnily. Co tedy náš uživatel za inzerovaných € 67,14 (v praxi u nás můžete počítat téměř se 3000 Kč po přičtení poštovného) získá?

Třístránková předmluva shrnuje dosavadní historii italských bryoflór, přibližně stránkový úvod pak podává přehled použitého taxonomického pojetí a hlavních zdrojů, z nichž autorka čerpala. Jinak v knize obecné kapitoly nenajdeme, jedinou pomůckou pro méně zkušené uživatele bryologických klíčů a flór je téměř dvacetistránkový terminologický slovníček (italsko-italský).

Obvyklý klíč k určení čeledí, rodů či izolovaných druhů rovněž v knize není – je zde pouze osmistránkový přehled systému se stručnou charakteristikou popisovaných taxonomických jednotek do úrovně řádů. Předpokládá se tedy, že uživatel je schopen či mu někdo pomůže jej nasměrovat do správné čeledi nebo v některých případech podčeledi; k podčeledím v některých případech (*Dicranaceae*) od čeledí klíč je, jindy (*Pottiaceae*, *Bryceae*) není. Uspořádání systému je pojato velmi klasicky – akceptovány jsou pouze tři třídy (*Sphagnopsida*, *Andreaeopsida*, *Bryopsida*); v rámci poslední ze tříd je systém obdobný např. systému klíče Pilous et Duda (1960) – po nematodontních zástupcích následují haplolepidní řády, a poté řády *Funariales*, *Schistostegales*, *Bryales*, *Orthotrichales* a *Hedwigiales* (ostatní řády by měly vyjít v druhém svazku flóry). Neobvyklé (a nesprávné) je pouze zařazení *Encalyptales* mezi haplolepidní řády.

Každý rod je vybaven čtvrt- až půlstránkovým popisem, téměř stejně dlouhý popis je ve většině případů i u druhů; v některých případech jsou krátce popsány i infraspecifické taxony. V ilustracích leží značná část informační hodnoty celého díla, obrázky totiž zachycují všechny (!)

– pokud jsem tedy stačil zjistit – popisované druhy ve formě pérovek na většinou celostránkových tabulích, přičemž na jedné takové tabuli jsou zpravidla vyobrazeny tři druhy. Kromě diakritických znaků je u většiny druhů nakreslen i poměrně zdařilý habitus. Zdá se vám to neuvěřitelné? Inu, všímavý čtenář bezpochyby v obrázcích pozná pérovky uveřejněné v řadě recentních monografií, jejichž autorství je takticky (leč netaktně) zamlčeno. Kromě popisu je ke každému druhu připojena krátká (a poměrně málo výstižná) ekologická charakteristika a frekvence výskytu na sedmičlenné škále (mezi "vzácně" a "běžně"; po prohlédnutí několika případů bych nedoporučoval na údaj bazilovat). Musím se přidat ke dvěma výše inzerovaným recenzím a zalitovat neuveřejnění alespoň velmi rámcových údajů o rozšíření v Itálii. Lze však pochopit, že tyto údaje pro většinu italského území nejsou reálně k dispozici.

Nyní několik kritických slov k pojetí či zpracování jednotlivých skupin. Klasické (skoro bych řekl archaizující) uspořádání systému praktickému užití rozhodně škodit nemůže. Pojetí jednotlivých rodů pak odpovídá z velké části tomu, zda existuje modernější monografické zpracování, případně jestli jej autorka akceptovala či vůbec vzala do úvahy. Nejdůležitější zdroje recentní taxonomické literatury použité pro zpracování jsou uvedeny v úvodu a seznamu literatury, algoritmus výběru mi přesto nebyl příliš jasný. Jisté je, že deadline pro zpracování bezpochyby nebyl rok 2001, jak by vyplývalo z předmluvy, ale v nejlepším případě 1996 (Blomovo *Schistidium*), a že někteří autoři byli u autorky v nemilosti (např. evropská autoři, zabývající se rodem *Sphagnum*). Pojetí některých skupin bylo přejato beze změn (např. rod *Schistidium*), jindy naopak bylo akceptováno jen z menší části (Zanderovo v knize citované pojetí čeledi *Pottiaceae*). Použitá nomenklatura v zásadě odpovídá evropskému seznamu Corley et al. z r. 1981 a dodatkům s některými pozitivními i negativními doplňky a úpravami. Detailní výpis všech taxonomických a nomenklatorických nepřesností a omylů by zde zabral poněkud neúměrný prostor, což by však nemělo být bráno jako zdrcující kritika; uživatel by si pouze měl být vědom toho, že informace, ke které dospěl klopotným určením, nemusí nutně být zcela up-to-date (ba dokonce leckdy může být zastaralejší než například u nás často používaný klíč Smithův z r. 1981).

Jak výše uvedené informace shrnout? Vydáním prvního svazku italské bryoflorie byla odstartována nová etapa v poznání mediteránních mechů – a nejenom mediteránních, neboť Itálie zahrnuje i nemalou část Alp, jejichž území rovněž v žádné recentní flóře zpracované není. Doufáme, že se v dohledné době podaří vydat i přinejmenším stejné zdařilou druhou část, a že další středomořské státy budou tento chvályhodný počín následovat. Český uživatel ocení zejména popisy a zdařilé ilustrace druhů, které nerostou na Britských ostrovech či ve Skandinávii (okolo 1/4 celkového počtu), z nichž s nezanedbatelným procentem se lze setkat i v teplejších oblastech naší země. K informacím je vhodné přistupovat s postojem "důvěřuj, ale prověřuj", nicméně nelze oddiskutovat, že jde o poměrně zásadní příručku, bez níž může být poměrně obtížné se při určování zejména středomořského materiálu obejít.

J. Kučera

Straková M., Kubešová S. et Cagaš B. (2002): Mechy a řasy v trávníku. – 35 p.+9 p. append. (figs.), Agentura BONUS, Hrdějovice. ISBN 80-902690-7-9

Absolutně nejčastějším dotazem, kterým se obrací "lid praktický" na bryologa je problém, jak se zbavit "mechů" v trávnících. Publikace řešící takovýto problém dosud v naší literatuře chyběla. Ani recenzovaná brožura však na tuto otázku neodpovídá a ani si neklade za cíl poskytnout jednoznačný návod, jak mechy a řasy z trávníku odstranit. Snaží se však o nové pohledy na ochranu a údržbu zdravého, hustého, vitálního a tím i "krásného" trávníku. Krátká úvodní kapitola nastiňuje učebnicovou formou základní obecné vlastnosti a systematické třídění mechorostů. Ve speciální části se pak můžeme odděleně seznámit s mechorosty rostoucími v trávnících na následujících typech biotopů: suchá stanoviště, suchá až mezická, středně vlhká a vlhká stanoviště. Ekologické podmínky podporující výskyt těchto mechů jsou tématem první z praktických kapitol. Následují nechemické metody regulace výskytu mechů v trávníku, mezi něž patří odstranění stínu, provzdušnění utužené vegetační vrstvy trávníku, odstranění travní plsti